Phytophthora ramorum: наблюдение на разпространението му и унищожаване на огнищата с нападение

По искане на Министерство на земеделието на Франция, Френската агенция за храните, опазване на околната среда, здравето и безопасността на работното място (ANSES), публикува на 12 март 2019 г. Становище относно "Видовете гостоприемници в контрола на Phytophthora ramorum" (Референтен № "2017-SA-0259").

Phytophthora ramorum е открит за първи път във Франция в региона Finistère през май 2017 г. Този гъбен патоген по растенията представлява значителен риск за много декоративни и горски видове, като рододендрон (Rhododendron sp.*), калина* (*Viburnum* sp.) и *лиственица* (Larix sp.). *Във връзка с това ANSES е изготвила препоръки за наблюдение на разпространението на този гъбен патоген, с цел предотвратяване на риска от въвеждането му и прилагане на мерки за унищожаване на огнищата с вече установено нападение от него.*

Phytophthora ramorum е гъбен патоген по растенията, установен в Европа от началото на новото хилядолетие. Той причинява загиване на листата на декоративни и дървесни видове, главно растения от рододендрон *(Rhododendron* sp.*)* и лиственица (*Larix* sp.*)*. В Калифорния патогенът е отговорен за явлението “Sudden Oak Death” „Внезапна смърт на дъба“, където симптомите на болестта се характеризират с образуването на раковини, причиняващи загиване на някои силно чувствителни видове дървета. От 2009 г. насам, *Phytophthora ramorum* бързо се разпространява и образува широкомащабни огнища в насаждения от японска лиственица (*Larix kaempferi)* във

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

Великобритания, със симптоми: загиване и окапване на иглиците, загиване на клоните, раковини със смолотечение и накрая, масово загиване на дърветата.

След откриването на *Phytophthora ramorum* за първи път във Франция на дървета *Larix kaempferi* в региона Finistère през май 2017 г., фитосанитарните власти са съсредоточили усилията си върху контролирането му. По искане на Министерство на земеделието, ANSES е извършила експертна оценка за определяне на климатичните и антропогенните фактори, допринасящи за установяването и разпространението на този гъбен патоген, както и за определяне на горските видове, потенциално застрашени от разпространението му.

Мерки за наблюдение и унищожаване на *Phytophthora ramorum*

Поради широкият си кръг от гостоприемници, много горски видове, различни от лиственицата, могат да бъдат застрашени от *Phytophthora ramorum*, когато климатичните условия са благоприятни за неговото развитие. В този контекст ANSES препоръчва интензивно наблюдение, с цел откриването на възможни нови огнища на *Phytophthora ramorum*. Приоритет за наблюдението е регионът на Бретан (Brittany) и други райони, благоприятни за развитието му (Нормандия (Normandy), Лимузен (Limousin) и др.) и такива, където има гъсто засадени чувствителни на болестта растения-гостоприемници, като лиственица и кестен. В области, благоприятни за развитието на *Phytophthora ramorum*, ANSES препоръчва да се избягва засаждането на видовете лиственица, поради тяхната чувствителност.

При установяване наличието на *Phytophthora ramorum* в горите, ANSES препоръчва да се предприемат мерки за унищожаване на заразените горски видове, включително храстовидните, като *Rhododendron ponticum*, намиращи се в ниските етажи на гората.

За да се предотврати разпространението на *Phytophthora ramorum* от декоративните растения-гостоприемници, отглеждани във Франция и Европейския съюз (ЕС), ANSES препоръчва да се засили контролът върху декоративните разсадници и градинските центрове.

В експертната оценка на ANSES се подчертава необходимостта от информиране на собствениците на паркове и градини, с цел повишаване на осведомеността им за риска от неконтролирано въвеждане на *Phytophthora ramorum* от заразените райони (Бретан и Великобритания) чрез растения-гостоприемници предназначени за засаждане. Експертите изтъкват значението на провеждане на изследователска работа за намаляване на несигурността, по-специално ролята на кестена за бързото разпространение на *Phytophthora ramorum* (кестенът е широко разпространен в райони с климат благоприятен за развитието на патогена) и оценката на влиянието на климатичните промени върху патогенността на *Phytophthora ramorum*.

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

Значение за България

Към настоящият момент няма данни *Phytophthora ramorum* да е установен в Р България. Българската агенция по безопасност на храните провежда ежегодни наблюдения/мониторинг за патогена.

В световната база данни на Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (EPPO) към 17 май 2019 г. се съобщава, че *Phytophthora ramorum* присъства в няколко Европейски държави и е под официален контрол (Белгия, Хърватия, Дания, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Сърбия, Словения, Испания, Швеция, Швейцария и Обединеното кралство). Патогенът се отчита като унищожен във Финландия, Италия и Словакия.

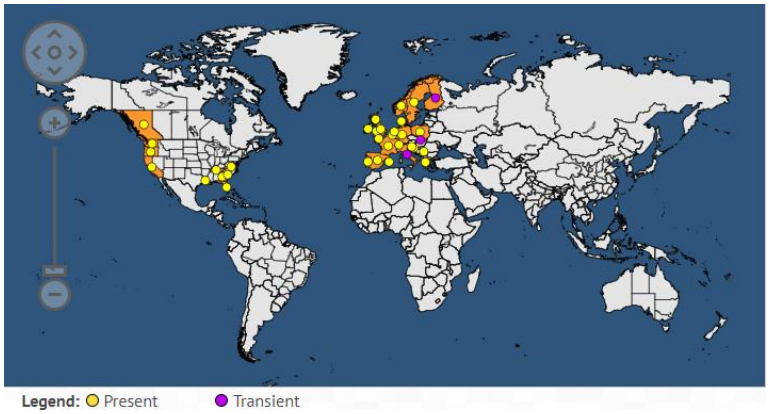

Патогенът има широк кръг от гостоприемници (около 200 вида растения).

Phytophthora ramorum е включен в предупредителния списък А2 на EPPO (Списък на вредители, препоръчани за регулиране като карантинни вредители) през 2013 г.

Потенциалните пътища за въвеждането на вида в България са вносът на растения-гостоприемници, предназначени за засаждане или обелен и нарязан дървен материал, от растения-гостоприемници. Тези потенциални пътища за навлизане на *Phytophthora ramorum* на територията на България са регламентирани от действащото законодателство на ЕС. През 2002 г. са създадени временни аварийни фитосанитарни мерки на ЕС (Решение 2002/757/ЕО[1] на Комисията, с изменения 2004 г., 2007 г., 2013 г. и 2016 г.[2], за да се предотврати въвеждането и разпространението на *Phytophthora*

[1] Решение на Комисията от 19 септември 2002 година относно временни извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на Phytophthora ramorum Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. *(нотифицирано под номер C(2002) 3380*) (2002/757/ЕО) *OJ L 252, 20.9.2002, стр. 37–39*

[2] Решение на Комисията от 29 април 2004 година изменяща Решение 2002/757/ЕС относно разпоредбите за извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorum Werres, De Cock & Man in`t Veld (съобщено под № C(2004) 1585) (2004/426/EC) OB L 154, 30.4.2004г., стр. 1—7*

Решение на Комисията от 27 март 2007 година за изменение на Решение 2002/757/ЕО относно временни извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in ’t Veld.*(нотифицирано под номер C(2007) 1292),* (2007/201/ЕО) *OB L 90, 30.3.2007г., стр. 83—85*

Решение за изпълнение на Комисията от 18.12.2013 година за изменение на Решение 2002/757/ЕО във връзка с изискването за фитосанитарен сертификат по отношение на вредния организъм *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in ‘t Veld sp. nov. за обелен нарязан дървен материал *Acer macrophyllum* Pursh и *Quercus* spp. L. с произход от Съединените американски щати *(нотифицирано под номер C(2013) 9181)* 2013/782/ЕС, *OB L 346, 20.12.2013г., стр. 69—72*

Решение за изпълнение (ЕС) 2016/1967 на Комисията от 8 ноември 2016 година за изменение на член 3 от Решение 2002/ 757/ ЕО относно временни извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorumm* Werres, De Cock & Man in't Veld sp. nov (*нотифицирано под номер C(2016) 7075*) *OB L 303, 10.11.2016г., стр. 21—22*

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА

ramorum в рамките на Общността. Обеленият, нарязан дървен материал от растенията гостоприемници - явор (*Acer macrophyllum*) и дъб (*Quercus* spp.) с произход от Съединените американски щати, може да се въвежда в ЕС и България, само ако са придружени от фитосанитарен (растителен) паспорт, изготвен и издаден в съответствие с Директива 92/105/ЕИО от Комисията[3].

При евентуално въвеждане на *Phytophthora ramorum* на територията на Р България може да се очаква пряко икономическо въздействие, поради способността му да се разпространява, запазва и размножава в нова околно среда. Бързият жизнен цикъл, способността му да се разпространява чрез спори, носени от вятър и дъжд, както и способността му да оцелее през суровите климатични условия (патогенът е активен във влажно и студено време при оптимална температура около 20˚C.), са елементи, които благоприятстват потенциалното бързо разпространение на този вид.

При обследване и съмнение за наличие на *Phytophthora ramorum*, е необходимо незабавно да се уведомят официалните органи. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източник:

French Agency for Food, Environmental and Occupational Health & Safety, Collective Expert Report, Scientific Opinion on the "Host species in the control of Phytophthora ramorum" Reference n ° "2017-SA-0259".

Phytophthora ramorum: monitor its spread and eradicate contaminated sites, Published on 12/03/2019, https://www.anses.fr/en/content/phytophthora-ramorum-monitor-its-spread-and-eradicate-contaminated-sites

Снимка:

EPPO Global Database, https://gd.eppo.int/taxon/PHYTRA

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - http://corhv.government.bg/

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ, 11.07.2019 г.

[3] Директива 92/105/ЕИО на Комисията от 3 декември 1992 година относно установяване на степен на стандартизация за фитосанитарните паспорти за използване при движението на някои растения, растителни продукти или други предмети вътре в Общността и за определяне на условията и реда за издаването на такива фитосанитарни паспорти, както и във връзка с условията и подробните процедури за тяхната смяна *ОВ L 4, 8.1.1993г., стр. 22—25*

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА